

"ŞÖNİM" ; SADECE ÖNLEYİCİ ve İZLEYİCİDİR/SEYRETMEKTİR .. YA "KORUMA" VE KADINLARIN ÖLDÜRÜLMESİ ...

Nihat Tarımeri
Sosyal Hizmet Uzmanı

20 Mart 2012 den beri yürürlükte olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun da öngörülen ŞÖNİM (Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi) ile ilgili olarak Mor Çatısı Kadın Sığınma Vakfı tarafından yapılmış tespit ve değerlendirmeler oldukça önemdedir(1).Sorunların yoğun bir şekilde yaşanmasına rağmen ASPB üst yönetimi tarafından bu yönde bazı bilgilerin verildiği de görülmüştür. Hizmette çalışanlar dahil belli bir belirsizliğin/duyarsızlığın yaşandığı da anlaşılmaktadır..14 merkez dışında diğer iller de bu merkezlerin hala kurulmaması ile yasa da öngörülen bu görev de yerine getirilmemektedir.

Aslında bu 6284 sayılı Kanun'nun başta yanlış olarak yapılanmasının da neden olduğu özellikle somutlanmaktadır. Bilindiği gibi öngörülen uygulama öncelikle bir yargısal uygulama şeklinde öngörülmüştür.Yapısal ve teknik açıdan yanlış bir şekilde de tercih edilip benimsenmiştir.Bu kanununa yönelik bazı hazırlıklar ve değerlendirmeler de yapılmıştır.Fakat; yurt dışına yapılmış bazı ziyaretler ve değerlendirmeler bile görmezden gelinmiştir.Bazı geziler dışında kamusal harcama dahil zaman boş yere harcanmıştır.Turistik dışında bir de ek bilgiçlik ve yanlış bilgiler de üretilmiştir.Böylece Türkiye ye özgü bir uygulama da kabul edilmiştir. Öncelikli olarak yaşam hakkı bağlamında kamusal bir görev olarak can güvenlik ve sosyal (hizmet) koruma bağlamında bir yükümlülük olarak öngörülen sosyal hizmet ile ilgili idari boyut ile yargısal boyut arasında farklı bir ilişki gözetil(e)memiştir. Özellikle ve öncelikle idari tarafından teknik açıdan verilmesi gereken bu yükümlülük de engellenmiştir.Görev ve yetkinlikle ilgili bir kargaşanın oluşturulması için ayrı bir beceri de gösterilmiştir. ŞÖNİM dahil bazı doğru ve yanlışların birlikte ele alınması ile de kuyuya atılan taş hala akıllılar tarafından çıkarılırken asıl sorumlular ise sorgulanıl(a)mamaktadır.Altında kalınan veballer de ötelenmektedir. Can güvenliği ve sosyal hizmet içerikli koruma açısından yaşanan idari kusurlar için de çeşitli mazeretler rahatlıkla görüldüğü gibi geliştirilmektedir.Bazı söylemler dışında idari açıdan somut bir sorumlu hala bulunulmamaktadır.Bu açıdan Mor Çatı Vakfı tarafından yapılan çalışma da idare tarafından verilen yanıtlar da böyle bir niteliktedir. "İdare"nin aynı zamanda düzey ve becerisini de göstermektedir.

Böyle bir yapısal durum ve uygulama aynı zamanda İstanbul sözleşmesi açısından da içselleştirilmemiştir.Önleme (prevention), yargılama (prosecution), koruma (protection) ve politika (policy) şeklindeki dört ayağa dayalı yükümlükler yasada yer almasına rağmen hukuksal açıdan yansıtıl(a)mamıştır. Koruma açısından idare tarafın belli bir uzmanlığı ve tazminat ile ilgili yükümlülüğü ile yargısal ayağın somut bir şekilde ayrışmasının gerekliliği de görmezden gelinmiştir. Buna dayalı olarak da ;çocuk ve kadın dahil ev içi şiddete yönelik mağdurların bilgi ve beceri eksikliğine dayalı ek sorunlar da hala yaşanmaktadır.Özellikle medeni ve ceza hukuk açısından yargısal ayak/boyut dışında önleme,uzmanlık ve idare ayağı şeklinde yapılanma benimsenmeden 6284 sayılı kanun ile "koruma" gibi tedbir ve önlemlerin yargısal bir uygulama şeklinde öncelik kazandırılması önemli bir etkiye neden ol(a)mamaktadır. Aksine bu yönde ek katkılara neden olduğu da görülmektedir. Bu süreçte koruma kararına rağmen kadınların öldürülmelerindeki artış ile boşanma ile ilgili olarak son zamanlar da çocuk ve faailin birlikte öldürüldükleri gibi "cinnet"lere de sık sık rast gelinmeye başlanılmıştır.

Özellikle 6284 sayılı kanununda İstanbul Sözleşmesinden bahsedilmiş olunmasına rağmen şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik idari açıdan nitelikli bir hizmet de yeterli bir şekilde sorgulanılmamaktadır.Aranılmamaktadır.Özellikle böyle bir süreçte yaşanan kadın cinayetinde idarenin sorgulanması ayrı bir önemdedir.Gene buna bağlı olarak ölüm dahil oluşan mağdurların idari ve yargısal açıdan kusur ve nedenlere dayalı belli bir tazminat hakkının aranması da mutlaka yer almalıdır. Fakat; 6284 sayılı kanun ile öngörülen uygulama da can güvenliği bağlamında kolluk görevlilerin bilindiği gibi belli bir uzmanlığa hala ulaşılması mümkün değildir. Bilgilendirmenin veya farklılık gibi eğitim çalışmaları ile geçiştirilecek bir şey de değildir. Ayrıca böyle bir uzmanlık yerine daha çok asayiş veya terör gibi alanda deneyim kazananların da böyle bir süreçte yer almaları veya çalışma alanındaki yapılanma ve konumlanma gibi böyle bir uygulamayı ve niteliğini de etkilebilmektedir. Yargı ile oluşturulan ek ilişki ise bu durumu ayrıca belirlemektedir.

Gene sosyal hizmet yöntemlerinin özellikle Avrupa Sosyal Şartı ve İstanbul Sözleşmesi açısından ŞÖNİM gibi koruma bağlamında idari açıdan uygulamalarda yer alması . ve belli bir niteliğin aranması da söz konusu olmaktadır.Bilindiği gibi yasaya uygun olarak öngörülen ŞÖNİM bir önlem ve izleme başlığı altında ele alınmıştır. İdari değil yargısal bir görevin parçası olarak yürütülmesi de söz konusu olmaktadır."Koruma" işlevi yargısal bir uygulama olarak öngörülürken idari bir uygulamada yer alan ŞÖNİM bir sekreteryaya ve/veya vesayet hizmeti olarak benimsenmiştir.Yargısal bir böyle bir uygulama da örneğin can güvenliği bağlamında idare tarafından nasıl ve ne şekilde teknik bir somut bilgi ,değerlendirme ve öneri gibi teknik bir bilgilendirme yapılmadan uzaklaştırma gibi böyle bir uygulama somutlandırılmadan yargısal bir uygulama da benimsenmektedir.Gene; sosyal hizmet boyutunu da içerek idari bir "koruma" hizmetine yönelik niteliğin,özelliği ve yöntemler teknik açıdan bilgilendirilmeden,önerilmeden ve somutlandırılmadan ŞÖNİM üzerinden böyle bir uygulamadan da bahsedilmektedir. Aslında "idari" bağlamda iki boyut açısından var olması gereken yükümlülük aynı zamanda "koruma" açısından da yok sayılmıştır.Takdir ötesinde ek bir yetki uygun görülmüştür. Yargısal bir uygulama ile de aslında ŞÖNİM ile öngörülen izleme ile yaşanan bu sorunun, ölümlerin sadece izlediği/seyredildiği de sağlanmıştır.Ayrıca, idari ve medeni hukuk açısından tartışmalı ve kargaşaya hala neden olunan böyle bir yargısal uygulama aslında yerindelik açısından da ayrı bir hukuksal tartışmaya neden olmaktadır. Diğer yandan vergi veren açısından idarenin var olan yükümlüğünden ve yargısal uygulamadan kaçınılmasına da neden olabilmektedir.Koruma kapsamında öngörülmesi gereken hesap verme yükümlülüğü ve sorumluluktan kaçınılabilmesi de rahatlıkla mümkün olabilmektedir.Veya zorlaştırmaktadır.

Halbuki böyle bir uygulama da sosyal hizmet yöntemine dayalı olarak sadece bilgilendirme değil "Koruma" boyutuna/ayağına dayalı olarak müdahale yetkisinin de birlikte ele alındığı ve uygulandığı belli bir risk yönetimini de içeren bir sürece yönelik hizmetin öncelikle verilmesi gerekmektedir.Alanda öngörülmesi gereken önleme ve yöntemleri ise başka bir şeydir.İhtiyaç duyulan alanlar gözetilmeden ve buna dayalı somut değerlendirmeler yapılmadan böyle bir yapılanma da "önleme"ye yönelik bu boyutun/ayağın etkisini beklemekte mümkün değildir.Yoksa "-miş" gibi bir uygulamaya neden olunur veya olmaktadır.kBu yüzden iki yönde uygun araçlara da sahip olunmalıdır.Her iki alanda da yetkinlik ve nitelik açısından sosyal çalışma/sosyal hizmet konusunda lisan eğitim almış sosyal çalışmacı mesleğine sahip kişilerce bir görevlendirme de gerekmektedir. Böyle bir danışmanlık hizmeti bağlamında aynı zamanda hukuksal danışmanlık,psikolog gibi ek destek ve yardımların da yer almaları veya bir vaka yönetimin bağlamında ihtiyaç duyulan hizmetler için bir risk yönetimini de içeren bir uygulama söz konusu olmalıdır.Çünkü sık sık bahsedilen kurumsal bir koordinasyondan bahsetmek farklı bir şeydir.Karıştırılmamalıdır. Kurumsal bir kriz yönetimi yerine ise özellikle kişinin özne olarak alındığı ve sorumlu bir kişi üzerinden mesleksel bir risk yönetimi var olmalıdır. Buna dayalı hesap verilecek somut bir uygulama ve süreç benimsenmelidir..Fakat sosyal hizmet uygulaması ile ilgili böyle bir boyut da söz konusu ol(a)mamaktadır.Mesleksel yetki ve etkinliği gözetilmeden kargaşaya doğal olarak ek nedenler de oluşmaktadır. Kanunda ve ilgili yönetmelikte yer alan bazı doğru ve yanlışların birlikte ele alınmasıyla da somut bir sonuç alma da engellenmektedir.Böyle bir süreçte alana yönelik belli bir birikimin var olmasına rağmen üst yönetimdeki beceri eksikliği de temel bir eksiklik olup alanda çalışanların sadece soruna eşlik edilmesi de sağlanmaktadır..

Ayrıca;bilgi ve beceri eksikliğine de dayalı böyle bir (özgün) uygulamada sosyal inceleme raporu gibi teknik bir uygulamadan bahsedilmesinin yanı sıra sosyal çalışma görevlisi şeklinde Bakanlıkça da öngörülen gararet ile mesleksel bir nitelik ve özelliklik de kaybedilmiştir.Lisan eğitim ile ilgili eğitim farklılığı gözetilmeden iş,görev ve mesleksel açıdan böyle bir benzerleştirme ise lütüfkar bir uygulamaya dönüşmektedir.Hizmetin niteliğine dayalı bir hesap sorma böylece engellenerek mağdurların hukuksal açıdan hak aramaları zorlaştırılmaktadır. Örneğin bu lütüfkarlık; konukevi şeklindeki adlandırma ile somut olarak ortaya konulurken sosyal hizmet yet alan ilgili yükümlülük bir hayırseverliğe de dönüşmektedir. Gene örneğin böyle bir uygulamada altı ay gibi bir sınırlamanın yapılmış olması ve bu süreden sonra barınma dahil sosyal hizmet içerikli bir korumaya yönelik bir hak sahipliğinin güvence altına alınmaları da görülmemektedir.Böylece; barınma hakkını da içeren "koruma" eksikliği idare ve diğer taraflar açısından bir sorun olarak da görülmemektedir.

Dolayısı ile medeni ve ceza hukuk açısından yaşanan hukuksal sorunların yanı sıra ayrıca idari açıdan da hukuksal sorunların da ayrıca ve birlikte mutlaka ele alınmayı gerektirmektedir. Bir risk yönetimine yönelik somut bir süreç ele alınmalıdır. Bu gereklilik avukatlık hizmeti açısından ayrı bir önemdedir..Ayrı bir nitelik ve uzmanlığı da gerektirmektedir.Kanunun yanı sıra hukukun daha fazla aranması ise ayrı bir önemi arttırmaktadır. Çocuk dahil kadınların yoğun bir şekilde öldürülmeleri dahil şiddetten dolayı mağdur olan kişilerin idari açıdan hukuksal açıdan da korunmaları bu yüzden ayrı bir şekilde ele alınmalıdır.Aynı zamanda çocuklarla ilgili olarak resmi bir vesayet kurumunun idari açıdan kurumsallaş(a)maması da ayrı bir nedendir.Bu nedenlere rağmen

"idare", bu konu da mazeret ve engelleme konusunda oldukça da deneyimlidir. Zorlaştırma dahil beceriklidir. Bu nedenden dolayı, yaşanan idari kusurların en hızlı bir şekilde hukuksal sürece yansıtılması ve AİHM dahil bu yönde bir ısrarın aranmasını da gerektirmektedir. Üç sene içinde ise bu yönde yoğun bir arayışın veya bu görevin sonuçlarını da pek görmek mümkün değildir. Özellikle koruma sürecinde öldürülen kadınlardaki belli bir artışa rağmen tazminat dahil bu yönde pilot çalışmalardan dolayı veya bir sonuçtan söz konusu olup olunmadığı da bilinmemektedir.

Böyle bir ısrar ve arayış en azından yanlış bir şekilde ki bu yapılanmanın engellenmesine ve yeni bir yasanın değiştirilme ihtiyacına ancak yardımcı olacaktır. Çünkü bu kanun yürürlüğe girdikten sonra zaten aynı anda çökmüştür. Diğer yandan sekreteryaya/vesayet görevinin daha fazla öne çıkarıldığı ŞÖNİM de bahsedilen uygulamaların somut bir etkisi de beklenmemelidir. Fakat ; 6284 sayılı yasanın değiştirilmesi ise günümüzde daha da zorlaşmıştır. Siyasi ve teknik bir desteği beklemekte mümkün olmayabilir. Söylemler bazen daha fazla öne çıkacaktır. Fakat; öldürülen kadın sayısı ve "cinnet" gibi yeni boyutların oluşması artarken bu yönde çeşit çeşit mazeretler geliştirilecektir. Sorumluluk almaları gerekenler ise sorumluluğu ve sorunu başkalarına rahatlıkla atabileceklerdir. Yapısal ve uygulamalar açısından bu süreçte yapılan yanlışlıklar ve kargaşalar ise muhtemelen daha da savunulacaktır. Halbuki, şiddet ile ilgili olarak kadın dahil yaşanan sorunun çözümü belli bir sürece dayalı olarak teknik açıdan bellidir. Bilinmeyen bir olay da değildir. Tamamen ortadan kaldırmak mümkün olmayacağı içinde kısaca görüleceği gibi riskleri yönetebilmenin yanı sıra oluşabilecek mağduriyetlerin giderilmesi teknik açıdan öncelikle hedeflenmelidir. Araçlar geliştirilmelidir. Yargısal uygulamalar ise yeniden ele alınmalıdır. Hukuksal bir denetime de sahip olan "idare" yerine kendi alanında var olması gereken evrensel hukukun etkinleştirilmesi de beklenmelidir. Bu yönde ise; can güvenliği ile sosyal hizmeti de içeren teknik içerikli bir idari uygulama ile medeni ve ceza hukukuna dayalı yargısal uygulama somut olarak ayrı ayrı belirlenmelidir. Ev içi şiddet mağdurunu da içerecek şekilde ayrı bir çerçeve yasası ve buna yönelik idari teknik uygulamalar ve yardımlar üzerinden bir uygulama da öngörülmelidir. Mesleki nitelik ve özellikler de ayrıca ele alınmalı ve hayrüseverlik/yardıseverlik yerine sosyal hizmet yeniden değerlendirilmelidir.

Fakat Türkiye de görüldüğü kadarı ile irrasyonel bir uygulamanın genellikle rasyonelleşmesi yönünde ayrı bir çaba daha fazla öne çıkmaktadır. Bu yönde oluşan ezberlerin kölesi olunması daha da fazla benimsenmektedir. Doğruyu bulup, gerçeği öğrenip, hakikatin peşine düşmektense bu yönde oluşan ezberin veya uygulamanın en absürt biçimiyle yutturmaya çalışıldığı da genel olarak ortaya çıkmaktadır. Bunu anlamak yerine bu ezberlerin çoğaltılması daha fazla artmaktadır. Böyle bir gerçeğin var olması ve bunun nasıl engelleneceği bilinmediği gibi kadınların öldürülmesinin azaltılmasının daha da zorlaştığını da bu bağlamda düşünmek gerekmektedir.

Bir umudun var olması ve vicdan dahil körleşmenin engellenmesi dileğiyle.... Urla;15.9.2015

Nihat Tarımeri
Sosyal Hizmet Uzmanı

Bilgi:1) <https://www.morcati.org.tr/tr/ana-sayfa/327-yeni-siddet-onleme-ve-izleme>

merkezleri-

aciliyor-mu